

M E D L E M S K A P I

N A S J O N A L S A M L I N G.

ALLE VÅRE HJEMMEVÆRENDE STATSMYNDIGHETER GODKJENNE

I 1940 PARTIET N.S. SOM RETTSLIG UANGRIPELIG.

I n n h o l d:

<u>Justisdepartementets plikt etter lov om stortingsvalg av 17.12. 1920</u>	s. 1.
Spørsmål om ansvar ved å holde seg <u>utenfor</u> NS etter 25.9.40	s. 2.
<u>Stortingets presidentskap og partigruppene var villig til å innrømme NS tre plasser i det planlagte riksråd</u>	s. 4.
<u>Høyesteretts dom av 25.10.40</u>	s. 4.
<u>Stortingets presidentskap' og representantene's standpunkt til spørsm. om kommissariske statsråder (til dels medlemmer av NS)</u>	s. 4.
<u>Landsorganisasjonens standpunkt til Quislings styre april 1940 og til det kommissariske styre 25.9.40</u> .s.7.	
<u>Norske borgere i okkupert område anså i 1940 regjeringen Nygaardsvold for å være "oppsagt"</u>	s.8.

M E D L E M S K A P I

N A S J O N A L S A M L I N G.

ALLE VÅRE HJEMMEVÆRENDE STATSMYNDIGHETER GODKJENTE I
1940 PARTIET N. S. SOM RETTSLIG UANGRIPELIG.

Norske borgere har vært straffet i tusener som forbrytere og blir det fremdeles, fordi de har vært medlemmer av partiet N.S. Men i 1940 har alle de høyeste statsrettslige myndigheter som ikke hadde forlatt landet, - Administrasjonsrådet, Stortinget med dets presidentskap og Høyesterett, - anerkjent partiet N.S. som rettslig uangripelig, og etter da gjeldende lov var det også grunn til det.

Efter lov om stortingsvalg av 17.12. 1920 nr. 1 § 11 kan et parti annelde seg til Justisdepartementet og blir derved et konstitusjonelt statsrettslig organ, dersom partiet blir godkjent av justisdepartementet som lovmessig. Departementet skal da registrere partiet og la anmeldelsen av partiet uoppholdelig innrykke i "Norsk Kunngjørelses-tidende." Oppløses partiet skal også det uoppholdelig kunngjøres av Justisdepartementet, likeledes om partiet opphører å oppfylle betingelsene for anerkjennelse.- Så lenge Justisdepartementet ikke har gjort dette, står departementet - det høyeste rettslige organ for statens forvaltningsmyndighet - som garant for at partiet er en lovlig organisasjon.

Justisdepartementet har ikke latt innrykke noen kunngjøring om partiet Nasjonal Samling under okkupasjonen.

De første dager av okkupasjonen var visstnok alle medlemmer av partiet N.S., likesom andre norske borgere for rystet av begivenhetene til å ha tanke for det spørsmål om medlemskap i partiet gjorde medlemmene medansvarlige for Quislings aksjon. Og da Quisling femte dag

etter aksjonens innledning trakk seg tilbake, var det neppe noen som tenkte at aksjonens rettslige karakter ikke dermed var opp-og avgjort.

Efter at Reichskommissar den 25. 9.40 hadde erklært at vegen til Norges frihet gikk gjennom tilslutning til partiet N.S., kom spørsmålet om ansvar for holdning til partiet N.S. i en ny stilling. Spørsmålet ble nå om det ikke var forbundet med ansvar å holde seg utenfor partiet og dermed unnlate å gjøre innsats for Norges befrielse. Det ble samtidig -underhånden - stillet i utsikt at landet skulde bli fri for både tysk okkupasjon og tysk forvaltning, dersom det viste seg at det norske folk vilde vende tilbake til den oppgivne nøytralitet og verge den mot en hvilken som helst fremmed makt. Quisling holdt et møte i "Lærerinnenenes Hus", Oslo, høsten 1940 for innbudne om dette og meddelte at han hadde Hitlers personlige løfte om det. - Spørsmålet om ansvaret for å være med i eller forbli utenfor partiet under disse forhold ble atter og atter drøftet mellem norske borgere høsten 1940.

Ved en legmannsrettssak mot et medlem av N.S. gjorde tiltalte oppmerksom på at Justisdepartementet hadde hatt plikt til å meddele offentlig sin oppfatning av partiets rettsstridighet, dersom det hadde næret en slik oppfatning, og inntil da sto som garant for partiets lovmessighet. Ja, at dets lovmessige karakter var erkjent av departementets ansette ekspedisjonssjef P l a t o u og andre autoriteter, så som advokat-og sakførerforeningens styre, framstående jurister som biskop B e r g r a v hadde konsultert, og framstående enkelte jurister som underhånden ga sine responsa. Lagmann S o l e m svarte at dersom justisdepartementet hadde kunnngjort partiets ulovlighet- altså oppsagt sin garanti for dets lovmessighet - vilde okkupanten ha oppløst Justisdepartementet.

Man kan se bort fra det spørsmål, om lagmannens opfatning var riktig, og legge den til grunn for bedømmelsen av den politiske situasjon. - Etter dette har altså lagmannen innrømmet at situasjonens krav kunde gi enndog de embetsmenn som hadde stillingsmessig plikt til å representere rettsordenens bestemmelser, rett til å unnlate å oppfylle sine lovbestemte plikter til rettleddning for norske borgere. - Det har ikke vært tale om - i hvert fall ikke offentlig - om å reise tiltale mot Justisdepartementet i anledning av unnlåtelsen.

Den kjensgjerning reiser imidlertid spørsmålet om ikke den enkelte borger hadde tilsvarende rett - og plikt - til å ta hensyn til de mulige konsekvenser for det norske folks skjebne, som deres avvisning av Reichskommissars oppfordring om tilslutning til N.S. kunde få. RK.s oppfordring betød jo en trusel. En faktisk avvisning fra borgerne side kunde fremkalle skjebnessvangre forføyninger fra hans side og følger for det norske folk. RK. hadde ikke lagt skjul på den betydelige interesse man på tysk side nært for "det rikeste land på ikke utnyttete muligheter", som han kalte Norge, og det var beviser nok for tysk interesse av å få forholdsvis frie hender til å overta utnyttelsen av disse muligheter. Under de forføyninger som fra det synspunkt var på tanke og enndog på tale, var også muligheten av å deportere tilstrekkelig antall av den norske befolkning, - et påskudd til det vilde det ikke være vanskelig å finne. Eksempler fra andre land forelå, tilsprang i retningen var også gjort her. I et svar fra RK høsten 1940 til banksjef S a n d - b e r g erklarte dr. V o i g t på RK.s vegne, at dersom Norge av slo handelsforbindelse med og arbeid for okkupanten, vilde det innen 30 år ikke lenger gives en nordmann i Norge.

Det viser seg at i 1940 hadde hverken stortingets presidentskap eller stortinget selv den oppfatning at partiet Nasjonal Samling var rettsstridig. I hvert fall har ingen av dem gitt uttrykk for en slik oppfatning.

Denne sanksjon av partiets rettmessighet fikk flere offisielle uttrykk fra våre statsmyndigheter side.

Stortingets presidentskap var villig til å innrømme partiet N.S. tre plasser i det planlagte riksråd, som skulde overta styret i Norge. Kunde det bety annet enn at stortingets presidentskap under omstendighetene fant at partiet var ønskelig for Norge?

Høyesteretts dom av 25.10.1940 lar seg ikke bortforklare som betydningsløs. - Fem gutter i alderen 17-20 år ble for legemsforførelse mot medlemmer av NS som forlot et møtelokale av herredsretten gitt betinget fengselstraff. Høyesterett skjerpet straffen til ubetinget under henvisning til generalpreventive hensyn under de daværende forhold. - Dersom partiet NS var landsforredersk eller på annet vis rettsstridig kunde det ikke være noe å si på/at de fem ungdommer ^{langt mindre være straffbart} følte seg opprørt over at møtets ansvarlige fikk anledning til å gjøre propaganda for forbryterske planer. Det kunde da ikke ha vært grunn til for Høyesterett å ~~skjerpe~~ straffen fra betinget til ubetinget, særlig i betraktning av at "Høyesterett alltid har funnet å burde utvise forsiktighet når det gjelder å idømme så unge personer ubetinget fengselstraff."

Stortingets presidentskap' og representanternes standpunkt til spørsmålet om kommunisariske statsråder i stedet for riksråd gir et nytt og avgjørende bevis for at de ikke anså partiet NS for å være rettsstridig: Da stortingets presidentskap - og partigruppene - den 18.9.40

-5-

avbrøt forhandlingene med RK, visste stortingsrepresentantene at styret i landet dermed vilde gå over på "kommisjariske" statsråder, - altså oppnevnt av RK. De visste også at det til disse statsråder vilde oppnevnes vesentlig personer som stod NS nær eller enndog var medlemmer av partiet. Man var også klar over at stortinget var den høyeste konstitusjonelle myndighet og hadde " både rett og plikt til å ta avgjørelsen " av hvilken ordning det skulde treffes. Og det var "med usigelig lettelse og glede" at stortinget oppfylte denne plikt ved at man avbrøt forhandlingene med RK og derved overlot ham å oppnevne de kommisjariske statsråder. (St.dok. nr. 1 1945, s. 21-22) Det valg var sikkert også det eneste rette i situasjonen. Det bekreftes også ved at RK ble "rasende" over at Stortingsrepr. avbrøt forhandlingene den 18.9.45, og han gikk enndog så vidt at han etter avbrytelsen lot stortingets representanter vite at han framdeles sto med utstrakt hånd til å gjenoppta forhandlingene. (St. dok. nr. 1 1945 , s. 15.) Stortingsrepresentantenes holdning trenger en forklaring: Etter sommerens forhandlinger med RK hadde man gjort mindre gode erfaringer om forholdet til RK som øverste representant for den oppgave å ordne forholdet mellom Norge og Tyskland. Stortingets presidentskap erklærer (St. dok. nr. 1. 1945, s. 13): " Under møtet (det siste) med de tyske forhandlere ... måtte det (dessuten) spørres hva vi vilde oppnå ved endringen. ... Det ble videre framholdt at den tid som var gått også for oss hadde betydd en utvikling. ... Dessuten hadde de mange inngrep som hadde funnet sted i den tid forhandlingene hadde pågått virket avskrekkende. ikke minst i økonomiske og rettslige spørsmål."(uthevet her). Det var imidlertid inntrått et annet betydningsfullt moment: Under sommerens løp hadde Quisling oppholdt seg 6 uker i Tyskland og derunder

"fått anledning til å arbeide", hva RK,s representant i disse saker, dr. Dellbrügge utviltsomt på RK's vegne beklaget. Det ble også kjent at Quisling hadde hatt foretrede hos Hitler og hadde vunnet gehør hos ham. (St. dok. nr. 1 1945 s. 13 II. Det er Quislings anledning til å arbeide i Tyskland og hans foretrede hos Hitler som dr. Dellbrügge (RK) beklager, og det så sterkt at RK er "rasende" (s. 15) over at stortingsrepr. avbryter forhandlingene og han søker å få gjenopptatt dem. Men for stortinget åpner disse kjensgjerninger viktige muligheter: Når Quisling nå er kommet i slik gunstig stilling til Hitler betyr det at Hitler var villig til å betro ham overledelsen av det styre som skal forestå forholdet mellom Norge og Tyskland. Det betyr også viktige foræler for Norge sammenliknet med en ordning ved riksråd. Norge vilde ved Quisling få en direkte forbindelse med den avgjørende tyske myndighet Hitler,-utenom RK. Det va r overordentlig verdifullt for Norge, og forklarer at RK blir "rasende" ved således å se seg redusert fra sin stilling som temmelig suveren styrer av Norge til en kontrahert embetsmann med en mellommann mellom seg og Hitler, og han søker å få det omgjort ved å bevege stortinget til å gjenoppta forhandlingene og å ta imot hans " utstrakte hånd". Men dertil kommer det viktige moment at dermed falt stortingsrepresentantenes ansvar for beslutningene om "riksråd" og kongens suspensjon vekk.

Ved sitt P.M. av 15.6.40 hadde høyesterett villet antyde at presidentskapet - om det sammenkalte stortinget og foranlediget beslutning om kongens suspensjon og opprettelse av riksråd, vilde kunne bli tiltalt for riksrett. (Jfr. Thomas Bonnevie: Høyesterett og Riksrådsforhandlingene, s. 14-15 og s.35). De norske forhandlere - stortingets presidentskap og partigruppene - gikk 10.9. og 12.9.40 med på en ordning som falt nær sammen med de tyske krav. Stortingets representanter vilde m.a.o. samarbeide med okkupanten av omsorg for befolkningen

i det okkuperte område, og et slikt samarbeid med okkupanten kan ikke danne grunnlag for tiltale for riksstret, jfr. krigsregl. § 43.

Det viste seg videre at vårt folks mektigste institusjon - "Landsorganisasjonen" var av samme innstilling til det foreliggende politiske problem. Landsorganisasjonen og arbeiderpartiets "Samarbeidskomite" holdt møte før RKs tale 25.9.40, og stortingets arbeiderparti-representanter har altså vært klar over LO's holdning både til okkupanten og til Quislings styre. Deres holdning nå ble den samme som LO allerede hadde inntatt overfor Quisling straks etter 9.4.40, - Norges nøytralitet. Landsorganisasjonen ga sitt standpunkt til kjenne ved allerede 27.9.40 å sende en deputasjon, Viggo Hansteen, Jens Berg og Nico Næss, til sosialministeren i det kommissariske styre, Birger Meidell, og tilsa "det nyansatte styre landsorganisasjonens vilje til samarbeid." Det var omtrent ordlydende som det vedk. punkt i stortingsrepresentantenes erklæring av 12.9.40, og stemte med LO.'s formanns - Volans, uttalelse under forhandlingene den 17.6.40 at "Norge har dog større verdier enn kongemakten."

Stortingsrepresentantenes beslutning om å avbryte forhandlingene med RK og dermed om at ledelsen av det politiske styre i Norge under okkupasjonen skulde varetas av det kommissariske styre under Quislings overledelse har faktisk måttet stille seg som den gunstigste løsning av okkupasjonens problemer under de da foreliggende omstendigheter. Men det betyr at stortingets representanter også derved anerkjente partiet NS, ja med Quislings innflytelse hos Hitler enndog den eneste mulige ordning, som kunde redde Norge fra å behandles av RK som en handelskoloni av Tyskland. Quislings innflytelse hos Hitler ble av politisk betydning for Norges selvstendighet og motvirket de forføyninger som RK grep til i anledning av den folkerettsstridige oppgjøring til sabotasje i landet .

som Londonstyret i Englands interesse er ansvarlig for.

I anklage mot norske borgere blir vanlig straffelovens § 86 påberopt, og deres forsøk på å redde landet fra å bli en tysk (handels)-koloni ved å forebygge at okkupanten fikk påskudd til å iverksette slik "kolonisering", blir stemplet som "bistand til fienden."

Det blir videre hevdet at man har forbrutt seg mot straffelovens § 198 bl.a. ved å delta i å løse de oppgaver som forelå og anerkjenne situasjonens krav - i strid med den avreiste regjerings ordre.

Spørsmålet om hvorledes borgerne som ikke hadde flyktet fra landet, skulde forholde seg under den situasjon som regjeringen Nygaardsvold hadde voldt ved å forlate sine oppgaver, ble selsvagt atter og atter drøftet mellom her gjenværende borgere. Det ble da alminnelig godtatt som det eneste holdbare standpunkt å følge de beslutninger som stortingets representanter hadde tatt og derfor anse regjeringen Nygaardsvold for å være oppsagt. Ved stortingets vedtak, som ble tatt på Elverum, har stortinget ikke gitt regjeringen Nygaardsvold fullmakt til å representere stortingets myndighet, dersom Tyskland vilde forhandle med regjeringen. Den 17.6.40 erklærte de norske forhandlere seg enige om at den fullmakt regjeringen hadde fått av stortinget den 9.4.40 (for det tilfelle at Tyskland ikke vilde forhandle med regjeringen) kunde bortfalle eller annulleres. Og den 10. september 1940 vedtok partigruppene med 96 mot 34 stemmer presidentskapets forslag om at den fullmakt som ble gitt regjeringen Nygaardsvold i møte den 9.4.40 var uvirksom. Det ble i 1940 blant de gjenværende borgere fra juridisk kyndig hold fremholdt at det måtte være regjeringen Nygaardsvolds plikt, hvis den ikke var enig i stortingrepresentantenes vedtak, å sørge for å bringe klarhet i spørsmålet ved å bringe sin tvist med stortinget inn for høyesterett, og at det likeledes var regjeringens

plikt å ta konsekvensen av at den unnlot å skaffe norske borgere klarhet over deres plikt som norske borgere. -Dersom den ikke godkjente dette standpunkt, måtte det være dens første plikt ved tilbakekomsten til landet å få dette spørsmål avgjort ved "rettsoppgjøret". Det er ikke blitt gjort. Heller ikke har regjeringen Nygaardsvold fått høyesteretts avgjørelse av det spørsmål om regjeringen Nygaardsvold hadde rett til å erklære England for alliert av Norge, tross grunnlovens bestemmelse om at dertil kreves beslutning av stortinget, og noen slik foreligger ikke. Det er derfor i norske borgeres bevissthet blitt til at myndighetene har handlet ut fra politiske interesser under navn av "rettsoppgjør" og fremdeles gjør det, og således stiller sin makt i rettens sted. Det er uunnagåelig at denne erkjennelse i det norske folk i sin tid kan føre til alvorlige konsekvenser.